

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní JUDr. Ivonou Šubrtovou ve věci

žalobce: **V. R.**
zastoupen opatrovníkem P. R. (matkou)

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
se sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 31. května 2019, č. j. MPSV-2019/112307-918, o příspěvek na péči,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 31. května 2019, č. j. MPSV-2019/112307-918, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Úřad práce České republiky - krajská pobočka v Hradci Králové rozhodnutím ze dne 20. 11. 2017, č. j. 18791/2017/DKL (dále též „prvostupňové rozhodnutí“) rozhodl ve věci opětovného posouzení nároku tehdy nezletilého žalobce o příspěvku na péči tak, že mu bude uvedený příspěvek poskytován v původní výši 9 900 Kč měsíčně od září 2017, neboť podle v posudku lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení (dále též „OSSZ“) Trutnov ze dne 27. 10. 2017 žalobce vzhledem ke svému zdravotnímu stavu potřebuje

mimořádnou péči jiné fyzické osoby při zvládání základních životních potřeb v rozsahu stanoveném III. stupněm závislosti (těžká závislost) dle § 8 odst. 1 písm. c) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“).

2. Žalovaný jako odvolací správní orgán rozhodnutím ze dne 31. 5. 2019, č. j. MPSV-2019/112307-918, zamítl odvolání žalobce a prvostupňové rozhodnutí potvrdil. V odůvodnění uvedl, že v rámci odvolacího řízení byly vypracovány posudkovými komisemi Ministerstva práce a sociálních věcí v Hradci Králové a v Praze (dále jen „posudková komise MPSV“ nebo „PK“) celkem čtyři posudky, které dospěly ke shodnému závěru, že žalobce nezvládá sedm základních životních potřeb, a to: orientaci, komunikaci, stravování, oblékání a obouvání, tělesnou hygienu, péči o zdraví a osobní aktivity, a je tak ve smyslu § 8 odst. 1 písm. c) zákona o sociálních službách závislý na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III (těžká závislost). Žalovaný na jejich závěry odkázal (podrobně jsou popsány na stranách 2 – 11 napadeného rozhodnutí) a shrnul, že hodnotily žalobce ve věku 16 let a 7 měsíců s lehkou mentální retardací, v názorové složce hodnocenou až jako středně těžkou, s atypickým autismem a těžkou tikovou poruchou, který je schopen samostatné chůze bez opory. Z dokumentace nevyplývá posudkově významné zhoršení zdravotního stavu a z medicínského hlediska není důvod hodnotit zbývající základní životní potřeby (mobilitu a výkon fyziologické potřeby) jako nezvládané, neboť u žalobce není přítomna těžká porucha hybnosti končetin ve smyslu ochrnutí či těžkého omezení rozsahu hybnosti, nemá významné poškození zraku ani sluchu.

II. Obsah žaloby

3. Žalobce prostřednictvím svého zákonného zástupce – otce (dále jen „žalobce“) napadl rozhodnutí žalovaného žalobou, v níž namítal porušení zákona o sociálních službách a porušení Metodického pokynu ředitele odboru posudkové služby pro posudkové komise MPSV ze dne 27. 10. 2014, č. j. 2014/9245-721 (dále jen „metodický pokyn“).
4. Uvedl, že na základě opakovaného posouzení posudkovými komisemi MPSV byl učiněn závěr, že jako osoba do 18 let věku z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nezvládá celkem sedm základních životních potřeb. Nebyla mu uznána jako nezvládaná základní životní potřeba - výkon fyziologické potřeby, což žalobce v průběhu správního řízení opakovaně rozporoval.
5. Žalobce poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č. j. 3 Ads 50/2013-32, který se týká výkladu ustanovení § 2a vyhlášky č. 505/2006 Sb. podle kterého nesplnění byť jedné z aktivit, které jsou pro schopnost zvládat určitou základní životní potřebu vymezeny v příloze této vyhlášky, je třeba považovat za nezvládání takové životní potřeby. Namítal, že v žádném z posudků PK není uvedeno přesvědčivé odůvodnění zvládání základní životní potřeby výkon fyziologické potřeby. Dále poukázal na ustanovení § 1 odst. 2 a odst. 4 cit. vyhlášky se závěrem, že s ohledem na svůj věk (17 let) a nezbytnost zvládání základní životní potřeby v přijatelném standardu, odůvodnění PK o dostatečnosti i nedokonalé základní očištění, či že je třeba pouze kontrolní dohled nad očištěním, nikoli pomoc jiné osoby, nemůže obstát.

6. S odkazem na ustanovení § 2 odst. 1 cit. vyhlášky žalobce dále namítl, že mu ke zvládnutí provedení očisty nestačí pouze jemná motorika a dostatečná síla, nezvládnutí základní životní potřeby - výkon fyziologické potřeby je zapříčiněno hlavně jeho těžkým duševním onemocněním. Zohlednění tohoto důvodu je rovněž uvedeno v čl. 5 odst. 10 výše uvedeného metodického pokynu. Nesouhlasí proto se závěrem PK v Praze ze dne 21. 5. 2019, že *„doložené lékařské nálezy jsou zcela mimo kompetence odborných lékařů a nevyjadřují žádný objektivní nález, který by vedl ke změně posudkového závěru“*. Dle jeho názoru měla PK při svém posouzení vycházet ze závěrů MUDr. K., jeho dětského a dorostového psychiatra, a to právě z důvodu uvedených v čl. 5 odst. 10 výše uvedeného metodického pokynu, dle něhož *„základem pro hodnocení (v případě osob s pervazivními vývojovými poruchami – poruchy autistického spektra) je vždy klinické posouzení zdravotního stavu jedince psychiatrem (ve věku do 18 let psychiatrem pro děti a dorost), neboť hodnocení psychopatologie a provedení kvalitní diferenciální diagnostiky přísluší především jemu“*. Dle vyjádření MUDr. K. totiž žalobce spadá dle manuálu DSM 5 do stupně 2 – středně závažná porucha, vyžadující speciální péči, kdy jedinec je schopen se částečně orientovat v čase, místě i situaci zejména v domácím (obvyklém) prostředí, mimo něj má problémy a potřebuje pomoc. Je prakticky odkázán na péči okolí a není schopen přiměřeného sociálního začlenění.
7. S ohledem na shora uvedené důvody žalobce navrhl zrušení napadeného rozhodnutí, případně i prvostupňového rozhodnutí, a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného

8. Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě zopakoval předmět řízení a uvedl, že v odvolacím řízení hodnotila zdravotní stav žalobce posudková komise MPSV v Hradci Králové posudkem ze dne 19. 10. 2018 a doplňujícím posudkem ze dne 3. 12. 2018 a posudková komise MPSV v Praze posudkem ze dne 10. 4. 2019 a doplňujícím posudkem ze dne 21. 5. 2019. Dospěly ke shodnému závěru, že žalobce nezvládá sedm základních životních potřeb, a to: orientaci, komunikaci, stravování, oblékání a obouvání, tělesnou hygienu, péči o zdraví a osobní aktivity. Zopakoval jejich závěry s tím, že všechny čtyři ve věci vypracované posudky se shodly na hodnocení žalobcem namítané potřeby - výkon fyziologické potřeby jako zvládané.
9. S ohledem na shora uvedené skutečnosti navrhl žalobu zamítnout.

IV. Sdělení žalobce

10. Žalobce v reakci na vyjádření žalovaného prostřednictvím svého opatrovníka soudu sdělil, že po dosažení plnoletosti (20. 3. 2020) mu byl rozhodnutím Úřadu práce České republiky - krajské pobočky v Hradci Králové ze dne 20. 5. 2020, č. j. 6855/2020/DKL, přiznán příspěvek na péči ve IV. stupni závislosti, a to od března 2020 (uvedené rozhodnutí včetně posudku OSSZ Trutnov ze dne 30. 4. 2020 doložil).

V. Posouzení věci krajským soudem

11. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí podle § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) v mezích žalobních bodů, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování

správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). O žalobě rozhodl bez jednání, neboť oba účastníci řízení s takovým postupem souhlasili (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).

12. Ze správního spisu soud zjistil následující rozhodné skutečnosti:
13. Dne 24. 7. 2017 správní orgán I. stupně zahájil z moci úřední správní řízení ve věci opětovného posouzení nároku tehdy nezletilého žalobce o příspěvek na péči z důvodu konce platnosti posouzení stupně závislosti (k 31. 8. 2017).
14. Dne 16. 8. 2017 proběhlo u žalobce sociální šetření. K výkonu fyziologické potřeby uvádí záznam, že žalobce chodí často na toaletu. Při smíchu se často stává, že se pomočí. Rodiče situaci předvídají a v případě potřeby žalobce dostává kalhotkové pleny. Na stolicí chodí i několikrát za sebou, někdy to nestihne. Někdy je rovněž nutné provést očistu, pokud provádí očistu sám, je nezbytný dohled. Má špatnou jemnou motoriku a nedokáže odhadnout ani množství spotřebovaného papíru.
15. Dne 27. 10. 2017 vypracovala lékařka OSSZ Trutnov posudek o zdravotním stavu žalobce (v jeho nepřítomnosti). Vycházela ze zdravotní dokumentace ošetřující praktické lékařky ze dne 17. 2. 2017 a dalších odborných lékařských nálezů z let 2014 - 2017 [dětská psychiatrie, oddělení dětské chirurgie a traumatologie, rehabilitace a lymfologie, ortopedie, klinická psychologie (Mgr. S., 31. 3. 2017), psychiatrické vyšetření (27. 2. 2017, MUDr. K.) a ze závěrů sociálního šetření provedeného dne 16. 8. 2017. Lékařka po uvedení diagnostického souhrnu (středně těžká mentální retardace, atypický autismus dle dokumentace, porucha pozornosti a aktivity, dysharmonický vývoj osobnosti) uzavřela, že žalobce z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nebyl schopen zvládat šest základních životních potřeb: orientaci, komunikaci, oblékání a obouvání, tělesnou hygienu, péči o zdraví a osobní aktivity. Stav žalobce podle lékařky odpovídá III. stupni závislosti ve smyslu § 8 odst. 1 písm. c) zákona o sociálních službách.
16. Prvostupňovým rozhodnutím ze dne 20. 11. 2017 bylo na základě uvedeného posudku OSSZ rozhodnuto tak, že žalobci bude od září 2017 poskytován příspěvek na péči v původní výši 9 900 Kč měsíčně. Toto rozhodnutí napadl žalobce odvoláním, v němž rozporoval neuznání základní životní potřeby stravování a výkon fyziologické potřeby. K výkonu fyziologické potřeby s odkazem na přílohu č. 1 k vyhlášce č. 505/2006 Sb., která vymezuje schopnosti zvládat základní životní potřeby (pro uvedenou potřebu je stanoveno pět schopností) namítl, že žalobce bez pomoci nezvládá včas použít WC (1.) a dále nezvládá provést očistu (4.).
17. V rámci odvolacího řízení hodnotila zdravotní stav žalobce posudková komise MPSV v Hradci Králové posudkem ze dne 19. 10. 2018 (žalobce i jeho otec byli jednání přítomni), ve znění doplňujícího posudku ze dne 3. 12. 2018 (bez přítomnosti žalobce) a posudková komise MPSV v Praze posudkem ze dne 10. 4. 2019 (bez přítomnosti žalobce), ve znění doplňujícího posudku ze dne 21. 5. 2019 (bez přítomnosti žalobce). Obě posudkové komise vycházely z toho, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je lehká až středně těžká mentální retardace, atypický autismus a těžká tiková porucha. Dospěly ke shodnému závěru, že žalobce nezvládá sedm základních životních potřeb, a to: orientaci, komunikaci, stravování, oblékání a obouvání, tělesnou hygienu, péči o zdraví a osobní aktivity. Na rozdíl od posudku OSSZ uznaly za nezvládanou i základní životní potřebu stravování, přesto se dle jejich závěru jedná o závislost dle § 8 odst. 1 písm. c) zákona o sociálních službách, tj.

ve stupni III (těžká závislost), neboť dle citovaného ustanovení je vyžadováno nezvládání šesti nebo sedmi základních životních potřeb.

18. PK v Hradci Králové v doplňujícím posudku ze dne 3. 12. 2018 zhodnotila i zprávu praktické lékařky pro děti a dorost MUDr. K. ze dne 1. 11. 2018 [*v ní je uvedeno, že žalobce denně potřebuje pomoc s běžnými hygienickými procedurami, včetně hygieny po defekaci a následné uklidnění, pokud se situace i jen minimálně liší od normálu a zavedených zkušeností (řídka stolice, svědění konečníku)*]. Měla k dispozici i písemné vyjádření otce žalobce ze dne 3. 11. 2018 k výkonu základní životní potřeby - výkon fyziologické potřeby (viz níže). PK dospěla k závěru, že žalobce je schopen v klidu pod kontrolním dohledem provést úkony základní životní potřeby - výkon fyziologické potřeby v přiměřeném standardu s tím, že pokud je zachována jemná motorika a dostatečná svalová síla, je schopen tento úkon zvládnout. Nošení inkontinenčních pomůcek hodnotila jako preventivní.
19. PK v Praze k výkonu fyziologické potřeby uvedla, že žalobce je schopen uvědomit si potřebu použití WC, v potřebném rozsahu jej použít včetně základní očisty, a to i nedokonale. Častější a frekventovanější stolice nezakládá důvod pro nezvládání této základní životní potřeby. Nebyla zjištěna potřeba stolici ručně vybavovat, nepomočoval se nekontrolovatelně a pokaždé. Byl schopen moč i stolici udržet, uvědomit si potřebu. PK v Praze v doplňujícím posudku ze dne 21. 5. 2019 vyhodnotila i žalobcem nově doložené lékařské nálezy – zprávu MUDr. K. (psychiatr pro děti a dorost) ze dne 2. 5. 2019 a zprávu praktické lékařky pro děti a dorost ze dne 7. 5. 2019 [*uvádí se v ní, že žalobce sám nezvládne základní životní potřebu výkon fyziologické potřeby. Během dne se při smíchu, zlosti, rozrušení, opakovaně a nekontrolovatelně pomoci a pokálí. Tento stav je bez vazeb na předchozí vyprázdnění. Je potřeba jej na WC mísu usadit, při použití papíru stolici rozmaže po pokožce. Při výkyvech stolice (průjem, zácpa, svědění), znejistí, vyvolá vztek a agresivitu*] a opakované písemné vyjádření otce žalobce k neuznání základní životní potřeby výkon fyziologické potřeby. PK uvedla, že doložené lékařské nálezy jsou zcela mimo kompetence odborných lékařů a nevyjadřují žádný objektivní nález, který by vedl ke změně posudkového závěru.
20. V rámci vyjádření se k podkladům pro rozhodnutí otec žalobce dále doložil psychiatrický nález MUDr. K. ze dne 27. 5. 2019) a vyjádření ZŠ speciální a praktické školy Diakonie ČCE Vrchlabí ze dne 27. 5. 2019 k výkonu fyziologické potřeby (*vyplývá z ní, že žalobce několikrát do týdne nestihne včasné použití WC, samostatně neprovede očistu a použití hygienických pomůcek, po vykonání stolice je nezbytné provést očistu druhou osobou*).
21. Poté žalovaný vydal žalobou napadené rozhodnutí. Uzavřel, že ve věci byly vyhotoveny celkem čtyři posudky posudkových komisí MPSV a všechny se shodly na hodnocení žalobcem namítané potřeby výkon fyziologické potřeby jako zvládané. Žalovaný připomněl, k námitce o kompetencích odborných lékařů, že není příslušný k vyjadřování se k přezkoumávání odbornosti posudkových lékařů. Namítl, že vyjádření ZŠ speciální a praktické není lékařskou zprávou, má toliko podpůrný charakter k doplnění o zdravotním stavu posuzovaného. Žalovaný vyslovil přesvědčení, že PK MPSV v Praze dostatečně zhodnotila podklady, vypořádala se se všemi rozhodujícími skutečnostmi a vydala přesvědčivý a objektivní posudkový závěr.

22. Krajský soud hodnotil provedené důkazy jednotlivě i v jejich souhrnu, ve svém rozhodnutí vyšel ze skutkového a právního stavu takto zjištěného (§ 77 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní - s. ř. s.) a dospěl k závěru, že **žaloba je důvodná**.
23. Pro posouzení věci je zásadní, zda žalovaný zjistil dostatečně a řádně skutkový stav věci z hlediska posouzení závislosti žalobce na pomoci jiné fyzické osoby. Mezi účastníky řízení je **sporné**, zda žalobce zvládne bez pomoci jiné osoby základní životní potřebu - výkon fyziologické potřeby. Zatímco napadené rozhodnutí vychází ze shodných závěrů PK MPSV v Hradci Králové a v Praze, podle nichž žalobce výkon fyziologické potřeby zvládá samostatně, celkem tedy nezvládá sedm základních životních potřeb, a považuje se za osobu závislou na pomoci jiné osoby ve stupni III, žalobce namítá, že výkon fyziologické potřeby bez pomoci jiné osoby nezvládá, celkem tedy nezvládá osm základních životních potřeb, a je třeba ho považovat za osobu závislou na pomoci jiné osoby ve stupni IV.
24. Podmínky nároku na příspěvek na péči vycházejí z § 7 zákona o sociálních službách, kde je uvedeno, že příspěvek na péči se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby a nárok na něj mají osoby uvedené v § 4 odst. 1, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebují pomoc jiné fyzické osoby při zvládání základních životních potřeb v rozsahu podle stupně závislosti dle § 8, pokud jim tuto pomoc poskytuje např. osoba blízká.
25. Podle § 8 odst. 1 zákona o sociálních službách se **osoba do 18 let věku** považuje za závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve a) stupni I (lehká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat tři základní životní potřeby, b) stupni II (středně těžká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat čtyři nebo pět základních životních potřeb, c) stupni III (těžká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat šest nebo sedm základních životních potřeb, **d) stupni IV (úplná závislost)**, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu **není schopna zvládat osm nebo devět základních životních potřeb**, a současně vyžaduje každodenní mimořádnou péči jiné fyzické osoby.
26. Podle § 9 odst. 1 zákona o sociálních službách se při posuzování stupně závislosti hodnotí schopnost zvládat tyto základní životní potřeby: a) mobilita, b) orientace, c) komunikace, d) stravování, e) oblékání a obouvání, f) tělesná hygiena, g) výkon fyziologické potřeby, h) péče o zdraví, i) osobní aktivity, j) péče o domácnost.
27. Podle § 9 odst. 3 se schopnost zvládat základní životní potřebu uvedenou v odstavci 1 pod písm. j) nehodnotí u osob do 18 let věku. Z § 9 odst. 4 plyne, že při hodnocení schopností zvládat základní životní potřeby se hodnotí funkční dopad dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu na schopnost zvládat základní životní potřeby; přitom se nepřihlíží k pomoci, dohledu nebo péči, která nevyplývá z funkčního dopadu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Odst. 5 téhož ustanovení upravuje uznání závislosti v příslušné základní životní potřebě tak, že musí existovat příčinná souvislost mezi poruchou funkčních schopností z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a pozbytím schopnosti zvládat základní životní potřebu v přijatelném standardu. Funkční schopnosti se hodnotí s využíváním zachovaných potenciálů a kompetencí fyzické osoby a využíváním běžně dostupných pomůcek, prostředků, předmětů denní

potřeby nebo vybavení v domácnosti, veřejných prostor nebo s využitím zdravotnického prostředku.

28. Bližší vymezení schopností zvládat základní životní potřeby a způsob jejich hodnocení stanoví vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, v platném znění (dále jen „vyhláška“).
29. Z § 1 vyhlášky vyplývá, že schopnost osoby zvládat základní životní potřeby pro účely určení stupně závislosti se hodnotí v přirozeném sociálním prostředí a s ohledem na věk fyzické osoby. Příslušný stupeň závislosti má být stanoven dle aktivit, které jsou pro jednotlivé základní životní potřeby vymezeny v příloze č. 1 k vyhlášce, přičemž pokud osoba není schopna z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládat alespoň jednu z aktivit, není schopna danou základní životní potřebu zvládat, a to bez ohledu na příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu (§ 2a vyhlášky).
30. Dle přílohy č. 1 vyhlášky se za **schopnost zvládat výkon fyziologické potřeby** považuje stav, kdy osoba je schopna **1. včas používat WC**, **2. zaujmout vhodnou polohu**, **3. vyprázdnit se**, **4. provést očistu**, **5. používat hygienické pomůcky**.
31. Za neschopnost zvládání základní životní potřeby se považuje stav, kdy porucha funkčních schopností dosahuje úrovně úplné poruchy nebo poruchy těžké, kdy i přes využívání zachovaných potenciálů a kompetencí fyzické osoby a využívání běžně dostupných pomůcek, prostředků, předmětů denní potřeby nebo vybavení domácnosti, veřejných prostor nebo s využitím zdravotnického prostředku **nelze zvládnout životní potřebu v přijatelném standardu**, tj. ve smyslu zvládání základní životní potřeby v kvalitě a způsobem, který je běžný a obvyklý, a který umožňuje, aby tato potřeba byla zvládnuta bez každodenní pomoci jiné osoby (§ 1 odst. 4 vyhlášky).
32. Současně je při hodnocení schopnosti osoby zvládat základní životní potřeby nutné posoudit, zda z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je rozsah duševních, mentálních, tělesných a smyslových funkčních schopností dostatečný k pravidelnému zvládání základní životní potřeby a zda je fyzická osoba schopna rozpoznat, provést a zkontrolovat správnost zvládnutí základní životní potřeby, a přitom se přihlíží mimo jiné k tomu, zda dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav trvale ovlivňuje funkční schopnosti (srov. § 2 odst. 1 vyhlášky).
33. V řízeních, v rámci nichž je rozhodováno o příspěvku na péči, se musí vycházet z hodnocení všech podkladů uvedených v § 25 odst. 3 zákona o sociálních službách. Stěžejním důkazem v tomto řízení je lékařský posudek PK MPSV, a proto je na něho kladen požadavek úplnosti a přesvědčivosti (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 9. 2009, č. j. 4 Ads 57/2009-53; všechny zde citované rozsudky jsou dostupné na www.nssoud.cz). Odborné závěry, které jsou v posudcích vysloveny, nemohou být přezkoumávány ze strany správních orgánů či soudů, neboť ty k takovému posouzení nedisponují potřebnými znalostmi (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2015, č. j. 3 Ads 129/2014-24). V řízeních o žalobách proti rozhodnutím založeným na těchto posudcích proto správní soudy podrobují posudky testu jednoznačnosti, úplnosti a přesvědčivosti (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2013, č. j. 3 Ads 24/2013-34). Aby byl posudek jednoznačný, úplný a přesvědčivý, je třeba, aby se vypořádal se všemi relevantními podklady (viz § 25 odst. 3 zákona o sociálních službách) a přezkoumatelnou úvahou z nich vyvodil podstatné závěry pro posouzení zdravotního stavu konkrétní osoby (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2.

2015, č. j. 1 Ads 156/2014-28). Posudek posudkové komise soudy hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam nesmí posudek z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti vzbuzovat žádných pochyb. Požadavek úplnosti a přesvědčivosti kladený na tyto posudky spočívá v tom, aby se komise vypořádala se všemi rozhodujícími skutečnostmi, a především s těmi, které posuzovaný namítá, a aby své posudkové závěry náležitě odůvodnila.

34. V projednávaném případě žalobce prostřednictvím svého zákonného zástupce (otce) v žalobě, ale již předtím v odvolání a dalších podáních v průběhu správního řízení opakovaně rozporoval neuznání základní životní potřeby - výkon fyziologické potřeby. Uvedl, že celý problém je zúžen do otázky, zda se jedná o nutnou pomoc nebo nutný dohled. Namítal, že opakované neuznání této potřeby vychází z ne zcela výstižné citace v záznamu ze sociálního šetření ze dne 16. 8. 2017: „*na stoličce chodí i několikrát za sebou, je nutný dohled nad provedenou očistou*“. K posudku PK v Hradci Králové vznesl námitky (písemné vyjádření ze dne 3. 11. 2018) a podrobně popsal, jak u žalobce probíhá výkon fyziologické potřeby: „*Při smích se žalobce často pomoci a kdekoli, chodí často na malou stranu, pokud má potřebu močit a nejde mu to, upadá do afektu bez ohledu na to, kde se zrovna nachází. V noci a ráno se často stane, že se nemůže vymočít z důvodu erekce údu a upadá do afektu. Pak je nutno ho ve vaně sprchovat tak dlouho, až se uklidní, dojde k uvolnění erekce a možnosti se vymočít. S ohledem k jeho váze a velikosti (69 kg, 176 cm), je to velmi náročné. Zaujmout vhodnou polohu zvládá, pokud nedojde k náhodnému pomočení. Na stoličce chodí i několikrát za sebou. Pokud se mu opakovaně nepodaří vyprázdnit, škrábe se v konečníku až do krve, zbytky stolice rozmaže po koupelně, ručníku a toaletním papíru. Při upozornění, že již byl a opakovaně mu to nepůjde, upadá do afektu. Je nutno počkat, až to sám uzná za vhodné. Na doporučení ošetřující lékařky je nutno provést očistu ve sprše a namazat konečník mastí. Z důvodu častého chození na stoličce, je tato řidší a je nutno provádět celkovou pomoc při očištění, ne pouze kontrolní či preventivní dohled, jak je uvedeno v posudku. Žalobce není schopen sám použít kalhotkové pleny, rovněž je nutná pomoc.*“ Dalšími lékařskými zprávami a zprávou ze školy dokládal, že žalobce není schopen bez pomoci jiné osoby (nikoli pouze s dohledem) sám tuto základní životní potřebu zvládnout.
35. Krajský soud konstatuje, že záznam ze sociálního šetření je pouze jedním z podkladů dle § 25 odst. 3 zákona o sociálních službách pro posouzení závislosti osoby, sepisuje jej sociální pracovník a lze přisvědčit žalobci v tom, že někdy může být do záznamu použita nevhodná či nepřesná formulace, z níž je následně vyvozen i nesprávný závěr. Na druhou stranu však otec žalobce mohl a měl všechny rozhodné skutečnosti k výkonu základních životních potřeb (později doplňované) uvést již při tomto sociálním šetření.
36. V projednávané věci žalovaný k opakovaným námitkám žalobce a nově dokládaným lékařským nálezům nechal vypracovat celkem čtyři posudky ze strany posudkových komisí MPSV. Je na krajském soudu, aby vyhodnotil i ve světle výše citované judikatury, zda uvedené posudky, které jsou zpravidla stěžejním důkazem pro daný typ řízení, jsou úplné a přesvědčivé a zda se vypořádaly se všemi rozhodujícími skutečnostmi, a především s těmi, které posuzovaný namítá.
37. Krajský soud má za to, že ve věci vypracované posudky uvedená kritéria nesplňují. Již praktická lékařka pro děti a dorost ve své zprávě ze dne 1. 11. 2018 (tu měla k dispozici PK v Hradci Králové při doplňujícím posudku) uvedla: „*Žalobce denně potřebuje pomoc s běžnými hygienickými procedurami, včetně hygieny po defekaci a následné*

uklidnění, pokud se situace i jen minimálně liší od normálu a zavedených zkušeností (řídka stolice, svědění konečníku).“ V záznamu ze sociálního šetření je uvedeno, že žalobce má špatnou jemnou motoriku. Otec žalobce popsal v detailech a možných variantách, jak probíhá každodenní výkon fyziologické potřeby žalobce (viz výše). Posudková komise v Hradci Králové přitom dospěla závěru, že žalobce je schopen v klidu pod kontrolním dohledem provést úkony základní životní potřeby - výkon fyziologické potřeby v přiměřeném standardu s tím, že pokud je zachována jemná motorika a dostatečná svalová síla, je schopen tento úkon zvládnout. Uvedený závěr je zcela obecný a nijak nereaguje na námitky žalobce, ostatně o nedostatečné jemné motorice se zmiňuje již záznam ze sociálního šetření.

38. Obdobný závěr učinila i posudková komise v Praze, která uvedla, že žalobce byl schopen uvědomit si potřebu použití WC, v potřebném rozsahu jej použít včetně základní očisty, a to i nedokonale. Častější a frekventovanější stolice nezakládá důvod pro nezvládání této základní životní potřeby. Nebyla zjištěna potřeba stolič ručně vybavovat, nepomočoval se nekontrolovatelně a pokaždé. Uvedený závěr je v rozporu se záznamem ze sociálního šetření (*...pomocí se, někdy to nestihne, někdy je nutné provést očistu...*), s podrobným vyjádřením otce žalobce ze dne 3. 11. 2018 (viz výše), zprávou praktické lékařky ze dne 1. 11. 2018 (*...nutná pomoc s hygienou po defekaci...*) a ze dne 7. 5. 2019 (*...nekontrolovatelné pomočení a pokálení, pomoc s usazením na WC...*) a zprávou ZŠ Vrchlabí (*...několikrát do týdne nestihne včas použít WC, samostatně neprovede očistu...*).
39. Krajský soud si je vědom skutečnosti, že posudkové hodnocení tíže zdravotního postižení a uvedených schopností pro účely poskytování dávky – příspěvku na péči, je oprávněna provádět toliko posudková komise, resp. lékaři nadaní posudkovou způsobilostí (atestací z posudkového lékařství), nikoli jednotliví odborní lékaři (odborné lékařské zprávy jsou toliko podkladem pro následné posudkové hodnocení), stejně jako toho, že zpráva ze školy není lékařským nálezem a má jen podpůrný charakter. Na druhou stranu je třeba i tyto podpůrné důkazy vzít v potaz při hodnocení schopnosti zvládat danou životní potřebu, neboť je z nich zřejmé, že žalobce nebyl schopen vždy použít včas WC a zejména nebyl schopen sám a bez pomoci jiné osoby provádět očistu. Přitom jsou to právě rodiče, kteří o žalobce celodenně pečují a pomáhají mu téměř ve všech oblastech posuzovaných životních potřeb, rovněž škola je schopna se přesvědčivě vyjádřit k výkonu fyziologické potřeby žalobcem, tj. k četnosti a způsobu, jak je žalobcem vykonávána, zejména, když mu musí být v tomto směru poskytována pomoc. Je třeba mít na zřeteli i to, že výkon fyziologické potřeby je diskrétní záležitostí a je nemyslitelné, že by probíhal před zraky posuzujících lékařů. Posudková komise se musí přesvědčivě vypořádat se všemi relevantními podklady, tj. i s odlišnými stanovisky ošetřujících lékařů posuzované osoby (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2015, č. j. 1 Ads 156/2014-28).
40. Z ustanovení § 2a vyhlášky vyplývá, že pokud osoba není schopna z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládat alespoň jednu z aktivit, není schopna danou základní životní potřebu zvládat, a to bez ohledu na příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Na projednávaný případ lze plně aplikovat závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č. j. 3 Ads 50/2013 – 32, na který poukázal ve své žalobě i žalobce, v němž jmenovaný soud k ustanovení § 2a vyhlášky č. 505/2006 Sb. uvedl: „*Pro hodnocení schopnosti osoby zvládat základní životní potřeby za účelem zjištění stupně závislosti osoby je v rámci aplikace posudkových kritérií stanovených v*

§ 1 až § 2c vyhlášky č. 505/2006 Sb. rozhodné nesplnění byt' jen jedné z aktivit, které jsou pro schopnost zvládat určitou základní životní potřebu vymezeny v příloze k této vyhlášce, a to bez ohledu na příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Pokud z podkladů lékařského posudku vyplývá, že posuzovaný některou z aktivit nutných pro celkové zvládnutí určité životní potřeby sám a bez pomoci jiné osoby nezvládá, a orgány lékařské posudkové služby přesto takovou základní životní potřebu považují za zvládanou, je jejich povinností tento závěr dostatečně a přesvědčivě odůvodnit.“

41. Na základě výše uvedeného má krajský soud pochybnosti o tom, zda byl žalobce schopen sám bez pomoci jiné osoby zvládnout výkon fyziologické potřeby takovým způsobem, který je běžný a obvyklý a lze jej označit za přijatelný standard ve smyslu § 1 odst. 4 vyhlášky. Nelze proto souhlasit se žalovaným, že se posudková komise v posudku vypořádala se všemi rozhodujícími skutečnostmi a vydala přesvědčivý a objektivní posudkový závěr. Vysloveným pochybnostem krajského soudu podpůrně nasvědčuje i to, že novým posouzením stupně závislosti žalobce (po dosažení zletilosti) posudkem lékaře OSSZ z Trutnov ze dne 30. 4. 2020 byla žalobci jako nezvládaná uznána základní životní potřeba - výkon fyziologické potřeby s datem vzniku od 20. 3. 2020 s platností trvale, a následným rozhodnutím Úřadu práce České republiky - krajské pobočky v Hradci Králové ze dne 20. 5. 2020, č. j. 6855/2020/DKL mu byl přiznán příspěvek na péči ve IV. stupni závislosti. Ač se jedná o skutečnosti, které nastaly po datu vydání napadeného rozhodnutí (srovnej § 75 odst. 1 s. ř. s.), není soudu zřejmé, vzhledem k rozhodující příčině dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce, která je od jeho narození, proč žalobce do 19. 3. 2020 základní životní potřebu - výkon fyziologické potřeby zvládl sám a bez pomoci jiné osoby, a od 20. 3. 2020 (dnem jeho zletilosti) ji již samostatně nezvládne. I tento zásadní rozdíl v posouzení je třeba náležitě objasnit a vysvětlit.
42. Krajský soud zjistil vady řízení spočívající v nedostatečném skutkovém zjištění. Tyto vady vedly k vydání napadeného rozhodnutí, které je v rozporu se základní zásadou správního řízení vyjádřenou v ustanovení § 3 správního řádu, tj. požadavkem, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu nezbytném pro soulad úkonu správního orgánu s požadavky uvedenými v § 2 správního řádu, tj. zejména se zásadou zákonnosti. Napadené rozhodnutí je rovněž v rozporu se zákonem o sociálních službách a vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, v platném znění. Soud jej proto zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1 a 4 s. ř. s.), v němž bude žalovaný vázán právním názorem vysloveným soudem v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.), zejména v bodech 36-41. V dalším řízení bude třeba doplnit posudkové závěry, a to zejména tak, aby odpovídaly na námitky žalobce a bylo z nich rovněž zřejmé, z jakých důvodů žalobce ve světle kritérií daných zákonem o sociálních službách a prováděcí vyhláškou zvládal do 19. 3. 2020 bez pomoci jiné fyzické osoby žalobou rozporovanou základní životní potřebu - výkon fyziologické potřeby a nezvládal ji teprve od 20. 3. 2020 a přesvědčivě a řádně vysvětlit učiněný závěr. Protože vytýkané vady lze dle názoru krajského soudu odstranit v odvolacím řízení, nepřistoupil současně ke zrušení rozhodnutí správního orgánu I. stupně.

V. Náklady řízení

43. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl na základě § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Úspěšný žalobce náklady řízení nepožadoval, proto bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 28. srpna 2020

JUDr. Ivona Šubrtová v. r.
samosoudkyně